

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

1 Vtrumne sua quisque voluntate, naturali iure valeat rei suæ dominium in
alterum transferre

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

neque ante aduentum Christi vnum fuisse totius orbi Monarcham, neque vero eundem Seruatorem nostrum ius gentium hac parte demutasse. Deposcere hic series videbatur, vt de singulari dominio, quod Catholici Reges erga infideles illos occidentales a quinquaginta hic annis inuentos habent, quæstio adhiberetur, fuisset ramen nimis longa, quam ideo in libello de ratione promulgandi Euangelium, quem paratum habemus, disputandam repositimus.

QVÆSTIO V.

DE TRANSLATIONE dominiorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum sua quisque voluntate, naturali iure valeat rei sua dominium in alterum transferre.

QVÆSTIO hæc demum postrema de dominiorum translatione, ad materiam restitutionis proximè appropinquat. Obligatio namque restituendi ex ratione, & modo quo translatum fuerit dominium, dependet. Quæritur ergo primo, vtrum sua quisque voluntate naturali iure rei suæ dominium valeat in alterum transferre? Et arguitur a parte negatiua primo: Si pro sua quisque voluntate transmittere possit dominium, sequeretur actum quoque solo mentis interno id posse, quia mentalis conceptus vera loquutio est, cuius voces secundum Aristotel. 1. De interpretatione, sunt signa, qua vtique ratione votum Deo memento factum validum est. Si ergo voce quisque donare potest, sic vt & mente possit, consequens tamen videtur falsum: nam matrimonialis consensus per quem vtrique coniugum alteri se tradit, nisi voce extra, aut nuptibus explicet, minimè solidus est. Secundo: Si id vnuslibet ius naturale indulgeret, vt suæ esset arbitri voluntatis in rerum suarum dominij transferendis, sequeretur eiusmodi voluntatem nevtquam civili lege posse cohereri: nam humane leges,

vt lib. 1. & 3. monstratum est, nullum obtinent contra ius naturæ vigorem, consequens autem creberrimus vnusquisque bene institutæ Reipublicæ status ostendit esse falsum. Prohibentur namque minores ætate viginti quinque annorum sua alienare bona, vt patet ff. eodem titulo, l. prima. Item legibus quorundam Regnorum particularibus sic sunt maiora iura instituta, vt eorum possessores nequeant vincularia bona dissipare. Item neque Ecclesia bona alienare pro libito potest, aut prælatus, aut Capitulum, nisi de certis causis, certisque præscriptis modis, vt patet ex Decretis Leonis 12. quæstio. 2. cano. sine exceptione. & toto titulo de rebus Eccles. non alien. Tertio, Si vnusquislibet posset suo arbitrio rem suam alienare sequeretur eundem perinde posse pretij mercedisque dominium pro turpi in alterum traducere. Consequens tamen est falsum. Nam qui corumpendo iudici, aut assassino, vt hominem occidat, aut peruersuram, aut per simonias quidquam confert, etiam si vltro id faciat, dominium non transfert, vt iura sanctè deceperunt, ergo ius naturæ non est, vt quisque possit liberè sua donare. Neque verò defunt qui idem de meretrici sentiant, quæ merito sui corporis nullius potest mercedis dominium recipere. Quarto arguitur, iura nonnulla particularia in Hispania, atque in alijs quibuspiam Regnis animum cohibent parentum, ac præcipuè sacerdotum, ne spurijs suis filijs quidquam suorum bonorum impertiantur, & tamen si ius naturale libertati cuiuscunque concederet suam distrahere substantiam, leges illæ nulla se aequitate protegerent, ergo libera alienatio non est iuris naturæ. In contrarium est iuris auctoritas, Institut. de rerum diuisio. §. Per traditionem, & ff. de acquir. rerum dominio. Iqua ratione §. literæ qua habetur nihil esse tam conueniens naturali aequitati, quam voluntatem domini volentis rem suam in alium transferre, ratam haberi.

Quæstio, vt dicebamus, per quā necessaria est cognitio ad materiam nō modo restitutionis, verum & totius iustitiæ commutatiue. Ad cuius intellectum primum omnium nosse operæ pretium est, duobus tantū modis posse transferri dominium, nempe, aut domini voluntate, aut lege. Dico duobus tantum

Argu. 3.

Argu. 4.

Argu.

Argu. 2.

OTO
LITTE
gibus
DIE
13

tantum: nam loquor non de acquisitione quacunque dominiorum, sed peculiariter de translatione. Dominij namque non voluntate solum per translationem ab vno in alterum aut lege transit, sed iure quoque gentium per diuisionem, atque per inuentionem, vt titulis modo citatis ff. & Institut. patet. Enimvero alij res quæ primo occupanti conceduntur, nõ ro titulo de furto, id nobis est differendum. Definitio translatio ergo dominij, est transmissio rei ab eo qui prius legitimè possidebat in alterum, qui perinde incipit esse dominus. Hæc ergo non fit nisi, aut voluntate legitimi dominij, aut lege in ipsum potestatem habentis. Secundo notandum, qd lex non solum diuina, verum & humana duplicem vim habet in translationem dominiorum. Potest enim translationem impedire tam cohibendo domini voluntatem, ne det, quam adimendo alteri facultatem, ne recipiat. Et secundo potest translationem facere inuito domino, tam in pœnam criminis, quam in subsidium tuendæ Reipublicæ. De his itaque tribus membris dicendum est quæstione præfenti, videlicet de voluntaria translatione de quæ legali impedimento, ac de translatione in idem legali. His ergo præhabitis duabus cõclusionibus ad quæstionem respondetur. Prior. Vnusquisque mortalium ius habet naturale donandi, & quomodocunque alienandi res, quam verè, ac legitimè dominus est. Conclusio hæc ex superioribus elicitur. Diximus namque fundamentum dominij rerum naturale, ac diuinum esse humanam rationem, ac libertatem. Enimvero, quia Deus hominem ad sui imaginem condidit, hoc est, rationalem, ac liberum, per quam rationem, & voluntatem dominium habet suarum actionum, inde factus est rerum dominus. secundum illud Genes. 1. Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, vt præcitat psalms maris, &c. Qua vtique de causa soli homini demonstrauimus inter sublunares creaturas competere, vt sit rei alicuius dominus. Si ergo per voluntatem constituitur dominus, per eandem potest dominium ab se quodcunque abdicare. Secundo id probatur. Res vniuersæ propter hominem conditæ sunt, atque adeo illis quas

ipse possidet, ad libitum potest vt. Quin vero, vt in definitione dominij supra posita videre est, nihil aliud est dominium rei, quam facultas, & ius eadem rei, quocunque vsu lege permisso, puta donandi, vendendi, contumendi, & quomodocunque alienandi. Res est clarissima. Quin vero non modo res quisque suas, verum & seipsum potest vendere, vt supra assertum est. Nam est nemo sit vsque adeo sui dominus, vt i a se valeat iure priuare, est tamen eius custos, vt quo vitam seruet seipsum videre queat. Posterior conclusio. Eodem naturali iure nihil obstante, lex potest tum voluntatem domini cohibere, tum etiam ipso iniurio suorum dominio, priuare. Conclusio hæc nihilo obscurius, quam superior ex natura principij colligitur. Est enim homo naturaliter animal civile, coaletere autem in vnũ mortalium vita non potest, nisi a publica auctoritate in pace concutiantur, quæ quidem auctoritas tum custos est Reipublicæ, tum & iustitiæ iudex. Ad legitimam verò custodiam primum necessarium est, vt ciuibus prospiciat, ne antequam eorum libertas pleno iudicio rationis ducatur, sua bona dilapident. Quamobrem prohibetur pupilli de bonis suis disponere, sicut et eorum alienatio irrita sit, & nulla. Secundo & necessarium est sumptus eidem Reipublicæ necessarios a ciuibus colligere. Nam iure naturæ, partes sunt proprietatum. Ad demum tanquam iudex custosque iusti ad eum spectat maleficia vlcisci, quare scilicet vita ita & bonis potest quemlibet ciuim expoliare. Vide ergo duas conclusiones, quæ primo aspectu secum potius pugnant videntur, quæ sunt eodẽ naturali iure patente progenitæ. Est inquam ius naturale, vt quisque sua voluntate possit de suis bonis disponere, sed tamẽ quado volũtas, possit ratione ducere nõ errare. Quocirca eadem l. i. de minoribus. Procor inquit naturalem aequitatem secutus, &c. cauit, ne pueri, quorũ consilium infirmum est multorumque insidijs positum, suam dispensarent substantiam. Quæ est l. i. de pact. idem Vlpian. aequitatem quoque naturalem appellasset. vt pactõrum fides seruaretur, subdicens Quid enim iã congruum fidei humana quæ ea seruare, quæ inter homines placuerit nõ est tamẽ peritus, & aequitate quoque appellare naturalem, vt qui in tenera ætate de rebus suis paciscuntur, fidei suæ stare non obligentur.

t. Cõcl.

At vero quamvis conclusio vtriusque liqui
do constet argumenta tamen in contrariū
ambiguitate non careant. Et quidem pri-
mo dubium est, quo forte quispiam mo-
ueatur, vtrum per actum interiore[m] pos-
sit transferri dominium, hoc autem lib. 3.
sub. tit. De voto vbi D. Tho. ait promissio-
nem non fieri inter homines, nisi per actus
exteriore[s], emunctiūs examinabitur. In-
terim autem per hæc dicta ad argumentum
respondetur. Primum, translatio est duplex
Alia, scilicet quæ per transactionem fit &
contractum, nempe quo, vt ait Iurisconsul-
tus l. Labeo. 2. ff. de verb. sig. vltio citroque
nascitur obligatio. Et de hac nemini du-
bium quin absque externa significatione fie-
ri, non possit, quandoquidem illic non est
simplex datio, sed hypothetica mutua, sci-
licet do vt des, vt patet in emptione, & ven-
ditione & similibus. Ac præcipue in contra-
ctu matrimoniali, cuius ideo consensus nul-
lus est nisi extrinsecus explicetur. Alia ve-
ro est simplex translatio, qualis est donatio
quæ nullam ad altera parte obligationem
expolulat. Et de hac est dubium. Etenim
si ego firmato consensu mente do aut pol-
liceor rem aliquam postquam illa est vera
assertio, vt hominem ligare. Quare nul-
lum est quorundam argumentum (inter
quos est Almayn. in 4. dist. 1. 5. q. 2.) qui ex
hoc, quod coniugalis consensus expressio-
nem externam requirit, inferunt nullum
posse dominium per mentalem donationem
in alterum traduci. Sed arguis, dase, corre-
latium huius est, quod est accipere, ergo
vique quo alter accipiat, nulla fit transla-
tio. Respondetur, argumentationem hanc
verissime concludere, hoc tamē est de quo
controuertimur, vtrum qui mente apud
se dixit, Dotari inopi puellæ hanc dotalem
elemosynam, aut tali hospiti tantam pe-
cuniã, teneatur postea illis, quibus interest,
mentem patefacere suam, quam si accepta
uerit, obligatur implere. Nam si votum
fieri Deo, non est dubium quin teneret,
vnde aliquantia cum probabilitate infer-
tur, vt teneatur etiam patefacere nomi-
nibus, quæ illis pollicetur est, teneatur inquã
lege naturæ in conscientia. De iure nanq[ue]
ciuili palam est, nemi nem cogi posse per
actum interiore[m] quo ad vsque foris expli-
citus sit tamen si perquam probabile quoq[ue]
sit vt talis mentalis donatio antea quam al-
teri innotescat, possit mutari forte pro libi-

to. Id quod loco citato li. 3. plurib[us] ratiōni-
bus vtriusque disputauimus. Ad secundum
secunda conclusio repositum est, vbi red-
dita est naturalis ratio cur expediat ne in
atate pupillari committeretur puero suo-
rum dispensatio. Sed neque de primogeni-
turis ratio deest naturalis, cui fuerint illo
vinculo colligata, ne dispendi possent. Nã
est ex vna parte argumentum sit haud in
firmum iure naturæ repugnare, propterea
quod omnes liberi eorundem patrum æ-
qua sorte nascuntur, ac per inde æquo iure
nutriri debent atque educari, propter quã
rationem multæ reipublice iure primoge-
nituræ non sic augent, vt in totam substan-
tiam paternam primogeniti succedant, tam-
en ex alia parte id non solum in decorē
reipublice, verum & in eius emolumentū
& firmamentum cedit. Haud ergo arbitre-
tur magnates ipsorum causa maioratus
esse institutos, scilicet vt eorum prosapia
perpetuo durarent, sed in bonum republi-
cæ. Expediat namque vt eius commune cor-
pus oĩa habeat & neruos, quibus fulciatur.
Ob idque decretum est, vt tanquam reipu-
blicæ robora aliquæ persisterent illustres
domus, tum vt a concilijs essent, tum etiã
vt tempore belli eius essent sustentacula.
Et quoniam, vt ait Lyricus.
Et genus, & virtus nisi eũ re, vllior alga est.
visum merito est regibus, domorum perpe-
tuitati sic consulere, vt domus in primoge-
nitum descenderet, reliquæ vero proles suis
essent alimentis contente. Similes namque
est agricolatum prudentia, quia arbori & vi-
ti minores ramunculos circunquaque am-
putant, vt præcipuum germen in truncum
excrescat. Fit ergo, vt tam primogeniti, quã
illi qui legitimã non sunt etatem ingressi,
sic iure, & merito cohibeantur bona sua aba-
lienare, vt alienatio irrita nullaque sit, vtro-
te per quam nullum transferatur dominium.
De Ecclesiasticis autem bonis alia sunt nõ
inferiores rationes, nam cum Ecclesiasti-
cum seruitium, non minus necessarium,
quã religiosum, sine bonis quæ hominum
pietas huic muneri mancipauit, perdura-
re nequeat, & ex vna parte. Capitulum &
prelatus non tantam illorum curam ge-
rant quam si essent propria, sed ex altera
secularis auiditas quocunq[ue] se inferat
consultissimum fuit actissime cauere, ne
eiusmodi facultate Ecclesiasticæ, nisi iu-
stissimis causis, consultissimisque for-
mis

A. Meert
dum.

De pri-
mogeni-
turis.

Institu-
tionis
maiorat-
uū rōi-
giorū
dicit

Horati⁹
2. Seru.
Sar. 4.

De bo-
nis eccle-
siasticis
nõ abe-
nandi.

OTO
LIRE
GIBUS
DIE
13

Ad tertium arg. mis alienareatur. Ad tertium paulo differenterius respondetur. Princeps enim sicuti quia reipublice custos est, cogere potest ciues ut ubi opus fuerit, contribuunt, sic quia iustitie iudex, potest & propter criminatum dominos bonis suis priuare, tum alios, ne recipiant, inhabiles efficere. Atque hac ratione & qui vel corrumpeudo iudici vel assassino pecuniam offert, eadem multatur, & quibus offertur, inhabiles meritisimo fiunt, ne eius dominium acquirant. De qua re quaestione septima explicatior habebitur sermo. Et idem censendum de simonia cis, nisi quod ratio restituendi paulo est differentior, ut in calce sexti libri disputabitur. De lucro autem meretricio, quaestione eadem 7. idque diuersa ratione dicendum nobis restat. Quar

Ad quartum arg.

Superiorum quatuor generum.

tum autem argumentum praecipuum mihi ambiguitatem offert, saltem de filiis sacerdotum. Sunt enim superiorum atque eorum qui non ex legitimo matrimonio nascuntur quatuor genera, quae notantur cap. Nisi cum pridem de renuntiatione sunt inquam manzeres, qui ex ignoto scorto, puta ex vaga mere rice, quae omnibus exposita est, nascuntur. Spurij autem qui ex peculiari concubina sustolluntur. Et isti dicuntur naturales, quamuis si Etymologiam Graecam sequamur, spurij idem est, quod sine certo patre natus atque adeo relictus conueniret illis, qui vago concubitu generantur. Nothus vero, ut Quintil. lib. 3. inquit, est ille, qui ex vxore non legitima natus est, nempe ex adulterio. Nam quia Latinum nomen non habemus, peregrino utimur. Graeci nanque quidquid illegitimum est. i. legem non seruat, Nothum appellant, ut si brem notham dicunt illam quae legitima periodum & terminum non seruat. Impraesentiarum autem manzeres, & spurij eodem gradu aestimantur, quantum ad successionem hereditatis. Enimvero eiusmodi spurij non succedunt in hereditatem neque patris neque matris si filios habeant legitimos. Nam testator non videtur alienas successiones proprijs anteponeat. cum acutissimi, ff. de fideicom. vn. de l. 9. Taur. originem duxit, quae spurios ad hereditate repellit. Potest tamen illos mater ex s. parte assis haecdes instituere. Si autem mater legitima careat prole, succedunt illi ab intestato, non tamen patri, quia est certus. Si vero fiat ex damnato co-

cubum nati ex parte matris, puta ex incestu, aut stupro, & potissimum ex adulterio, non succedunt, neque ex testamentato neque ab intestato, non tamen prohibetur quin tam mater quam pater possit illis quintam etiam partem legare. Haec autem extra vllam iur. controuersiam. Quod autem in litem huc vocamus, est vtrum pater vel mater extra testamentum possit illis aliquid in conscientia relinquere contra legis prohibitionem, vel amici fidei committere, qui illis postea tradat? Et de vtroque respondendum est scilicet an sit peccatum mortale, tam patri quam amico, quae etiam filio recipienti: Et vtrum eiusmodi bona sint restituenda, & cui. In eiusmodi ergo casibus discernendum est naturale ius a civili. Si enim ad merum ius naturale spectemus, dubium non est quin pater possit sua bona notho filio, sicuti cuiusque donare citra culpam, & alter etiam potest illa absq. culpa possidere, nisi forsitan alios haberet liberos, quos illa causa in pauperem adigeret, quod ad praesens negotium nihil attinet. Sed dubium est, vtrum lex civilis sic fecerit inhabiles eiusmodi nothos ad fruendum paternis bonis, ut nullatenus possint dominium acquirere, vel vtrum solum per modum pome eiusmodi bonis illos priuet? Per multum enim refert, nam si inhabiles sunt, quemadmodum pupilli ad dandum, & simoniacus ad suscipiendum, nulla spectata sententia tenetur illa restituere. Si vero lex tantum est penalis, tunc, ut lib. 1. latissime disputauimus, ante laram in iudicio sententia potest ea filius cum bona conscientia possidere. Et ne longius disputatio. em protrahamus, arbitror sub distinctione respondendum de filiis nothis seculari, & de filiis clericorum aut religiosorum. Enimvero de iure eorum nihil expressum reperitur, quo prohibeantur parentes extra testamentum aliquid illis, aut viuentes donare, aut mortuotes relinquere. Sed leges particulares regni sunt, quae rem in dubium reuocant. In regibus autem regni nihil atque contra filios nothos secularium decretum inuenitur, quod quod l. 3. definitur, ut. 1. part. 4. nepe quod non possunt hereditario iure succedere in bona paterna. Et l. 1. fori, ut de hered. successitem prohibentur, ne possint in hereditatem succedere, quod & 9. Taur. citata confirmatur. De istis ergo asseruerim, quod si pater

pater aliquid fidei amici committit, quod de suo filio ex adultério suscepto, amicus ille tenet. Ius naturale servare, hoc est dare filio, & filios potest recipere perinde ac si esset extraneus. Itaque omnia sua bona potest illi pater dare, si filius non habet legitimos, si autem legitimos habet, non potest illos exheredare, nisi usque ad quintam. Neque arbitror ullam intervenire peccatum. Cum autem fiscus petierit, standum est iuri exteriori. Conclusionem hanc mihi eo persuadere, quod lex illa, cum sit in odium filiorum non est ulterius dilatanda, quam sonat, non autem prohibet nisi esse heredes, ergo pater extra testamentum bona sua donans non facit contra rigorem legis, neque vero in eius fraudem, quia lex poenalis tantum ad id obligat, quod sonat. Dubium autem intricatius restat de filijs clericorum, hoc est, sacris iniuriarum, & de filijs religiosorum. De his namque licet non in iure communi, tamen in iure particulari regni verba habentur multo significantiora atque strictiora. Extat enim lex 22. lib. 1. tit. 3. & l. 2. tit. 3. lib. 6. regaliū ordinamenti, in hanc formam, Quo nulla offeratur occasio, ut vlla mulier clericorum concubinatui addicatur, si clericorum filij in eorum bona hereditario iure succedant, constitutus & præcipimus, ut eiusmodi clericorum filij, & l. 9. Tauri extenditur perinde ad filios religiosorum, neque habeant, neque hereditent, neque hereditate possint bona suorum parentum, neque aliorum consanguineorum. Et sequitur, Neque suscipiant. Hoc enim Hispanie sonat vox, Ni ayant, neque potiri possint quocunque legitimo, aut donatione, aut alia collatione que illis fuerit facta. Quæ quidem verba non solum eos excludunt ne heredes esse possint, verum etiam videntur eos facere inhabiles & incapaces ad vlllo pacto possidenda paterna bona, nisi peculiari regis concessione. Et quod tam strictam legem possit facere, non est ambigendum, nam vbi l. 1. decisum est leges humana obligant in foro conscientie, quando sunt iustæ, eiusmodi vero odium in clericorum sobolem, æquum est. Quare profecto mihi est probabile, eandem legem non modo esse poenalem, verum & impeditivam translationis domini, sicut si vel pupillus donaret, vel simoniacus vel assassinus susciperet. Nihilominus pater tenetur cum alere, quã

diu vivit & educare, quia ius illud nature non est revocabile. Potestque adeo ei vivens donare vnde vitam sustentet. Ad casus ergo consuetissimos ut respondeamus, nempe cum sacerdos vel clericus in sacris bona sua amici fidei concedit, ut de suo filio, primum quantum ad culpam fortasse mortaliter peccat contra legem illo rigore obligantem.

Secundo, pro captu meo censuerim, illum fideicommissarium nullatenus teneri eadem bona filio clerici adjudicare etiam si pollicitus fuerit id facere. Nam fides contra ius civile impignoratum, lex nature servare non cogit. Quæritur ergo quantum ad restitutionem, quid de illis bonis agendum sit? Respondetur, si meum iudicium vllius est momenti, quod si clericus amico det, non sub conditione ut reddat filio, sed absolute, neque alter sub illa conditione recipiat loco filij, sed tanquam sua, etiam si clericus fiduciam certam conceperit, quod amicus esset traditus filio, & alias non illi relinqueret nihilominus ille amicus potest tunc in conscientia bona illa possidere tanquam sua. Et ratio nostra est, quod est lex filium inhabilem fecerit ad suscipiendum illa, quæ nondum possidebat, privare tamen clericum suis bonis non potuit nisi in poenam, quæ ante iudicis condemnationem ut lib. 1. dictum est, non obligat, & ideo donatio facta amico tenet, quoad usque per condemnationem privetur. Imo nec per se fiscum condemnari ille potest nisi probetur præsumptio, quod recepit ut redere filio clerici. Quod si tunc amicus tanquam propria bona vult donare eidem filio clerici etiam tenebit donatio. Si vero clericus dedit amico non absolute, sed sub conditione, ut daret filio, neque ille suscepit nisi sub illa conditione, tunc neque donatio facta amico tenuit, quare ipsa retinere non potest, neque vero ipse potest dare filio clerici. Arbitror ergo de illis bonis antequam condemnatio fiat, in conscientia censendum esse ac si ab intestato relinquerentur, nam fiscus non habet ius quoad usque fiat condemnatio, & ideo si clericus heredem ab intestato legitimum reliquit sua sunt, sin minus eroga da esse in pios usus, si modo ille fideicommissarius iurus esset numquam id in notitiam fiscalis perueniturum, nam si id metueret, consultius esset fisco patrefacere. H. c.

OTO
URE
GIBUS
DIE
13

De filijs clericorum & religiosorum.

tam multis expresserim, quia creberrima de hoc consilia petuntur.

ARTICVLVS II.

Vitium per ludum dominium transferatur.

Circam hoc membrum ciuilibus potestatis, qua dominiorum translationem irritare potest, disputandum sequitur de his, qua ludo acquiruntur. Vt namque nullum earum rerum acquiri dominium, sed nulla expectata sententia restitutioni esse obnoxias. Est enim ludus, potissimum alearum ac perinde quicumque id genus fortunæ subiectus, vtroque iure prohibitus clericis, videlicet iure canonico, vt patet, De vita & honestate clericorum, cap. clericus, 2. distin. 15. can. episcopus, vbi & laicus iubetur aut a ludis desistere, aut communionem primari. & in Authentica de sanctissimis episcopis, §. interdicimus. Ac perinde laicis iure ciuili, vt videre est, alearum vsus, C. de religiosis, & l. solent, ff. de aleatoribus. Et præterea particularibus regni legibus. Hæc autem prohibitio eiusdem arguitur esse generis, quo pupilli vetantur sua alienare bona, & quo, vt proximo articulo dicebamus, clericorum filij ad eundem hæreditatibus redduntur inhabiles. Nam pariter in odium ludi ille sanctæ sunt leges. Secundo id confirmatur, in ludo tot coeunt vitiorum genera, vt merito sit dominiorum per ipsum translatio interdicenda, quoniam vt habetur eadem lege, alearum licet res esset antiqua, prodit tamen pro tempore in lachrymas, nam quidam ludere neccientes, proprias substantias perdidit: consequentes autem ex hac inordinatione blasphemare conantur. Et præter illa, qua illic commemorantur, ille, qui ludit, tam suorum profusus est, ac prodigus, quam alienorum auidissime cupidus, generat enim ludus in satiabilem lucrandi sitim, quod adeo ad auaritiam attrinet, vt in furtum vergere videatur. Vnde Arist. 4. Ethic. c. 1. aleatores cum latronibus cõponit, de quibus auaritia infamat, & illiberalitate, quippe qui ab amicis eripiunt: quod potius illis deberent elargiri. Denique tertio arguitur ex verbis legis citate, Alearum C. de religio. vbi habetur, quod si contra factum fuerit, id est si quis ludo fuerit quidpiam lucratus, nulla sequatur condemnatio,

qua scilicet cogatur qui perdidit, solvere, quod si soluerit, solum reddatur. In contrarium autem est quod iure nature quisque potest per ludum sua bona saltem tradere quare non est ciuilibus prohibitio latius extendenda, quam ratio persuadet, & legum verba sonant, & iudiciorum vsus habet. Hæc autem non aliud videntur contendere, quam quod qui perdidit, repetitio nem habeat in iudicio, vt illico monstrabitur. Ob idque dum ille non repetit, licetator legitime possidet, atque adco verum habet dominium.

Ad quaestionem hanc, de qua plus forte Doct. iusto reperias controuersos, quatuor conclusionibus respondetur. Prima Ludus si in genere nomen accipias, rem de se licitam iure nature sonat quin & virtus esse potest, vt S. Th. 2. 2. q. 168. auctor est. Enim vero etsi homo ad laborem natus in sudore vultus vesci debeat pane suo, haud tamen corruptibilis sit in labore durare potest nisi animi nunquam recreatio labore interpollat, sudoremque abstergat. Licet ergo animi leuandi gratia nonnunquam ludere, dummodo moderamen non abiat. Quo fit, vt sicut alias animi recreationes moderato pretio licet pro cuiusque statu procurare, vt venatione, & similia, sic nonnunquam liceat, quin vero & virtus etiam esse possit, in pecuniam ludere. Hoc patet, quia sicut in cibos honestos quibus corpus refocillatur, licet sumptus erogare, sic cum & lusu quoque & animus vegetet, & corpus, non est cur & in illis non liceat aliquid expendere, quod maiori necessitati non subtrahas. Vnde Arist. 2. Ethic. c. 6. vt in ceteris virtutibus sic & in loco merito ciuitatem constituit, quam *εὐπραγία*, vocat, nos autem iucunditatem dicere possumus, quare & deficere quoque cenet non nisi quia hoies a lusu quos ideo agrestes appellat. Cicero lib. 1. de offic. ait, ludo & ioco vti quidẽ licere, sed sicut somno & quiete, qua & seipsa non sunt necessaria, sed vt recreati vegetiores ab labore resurgamus. Secunda conclusio. Ludus vt ex multis accidentibus honestus, sic & ex plurimis vitiosus. Prior pars probatur. Primum, vt exmittamus, qua in solennitatibus ecclesiasticis, vt in festo sacratissimi Corporis Christi oi instar Davidis coram Arca Domini saltantis, quod 1. Reg. 6. legitur, permittuntur, leges et ipsa id contestantur. I. ex enim citata,